

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2017/1805
(2017. gada 3. oktobris)
par publiskā iepirkuma profesionalizāciju
Publiskā iepirkuma profesionalizācijas iestāžu struktūra
(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

- (1) Publiskais iepirkums ir gudras, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes instruments. Šim instrumentam varētu būt ievērojama ekonomiskā ietekme⁽¹⁾ uz Komisijas izaugsmes, darbvietu un pārrobežu tirdzniecības mērķu sasniegšanu. Efektīvs, racionāls un konkurencē balstīts publiskais iepirkums ir labi funkcionējoša vienotā tirgus priekšnosacījums un svarīgs Eiropas ieguldījumu virzītājs⁽²⁾.
- (2) 2014. gadā pieņemtās direktīvas par publisko iepirkumu⁽³⁾ nodrošina instrumentu kopumu, kas dalībvalstīm dod iespēju publisko iepirkumu izmantot efektīvāk un stratēģiskāk. Publiskais iepirkums saskaras ar jauniem izaicinājumiem, jo aizvien biežāk tiek gaidīts, ka stingrāku budžeta ierobežojumu apstākļos tas apliecinās, ka par publiskajiem līdzekļiem ir iegūts vislabākais, izmantos digitalizācijas un tirgus evolūcijas sniegtās priekšrocības, dos stratēģisku ieguldījumu horizontālu politikas mērķu sasniegšanā un tādu sabiedrības vērtību panākšanā kā inovācija, sociālā iekļautība un ekonomiskā ilgtspēja, palielinās pieejamību un vairo atbildību par to, ka līdz minimumam samazināti trūkumi, atkritumi, pārkāpumi, krāpšana un korupcija un ka ir izveidotas atbildīgas piegādes ķēdes.
- (3) Lai vislabāk izmantotu šo Eiropas ieguldījumu instrumentu, ir jāgarantē publiskā iepirkuma noteikumu efektīva piemērošana visos līmeņos, kā norādīts Investīciju plānā Eiropai⁽⁴⁾; tas palīdzēs arī panākt spēcīgāku vienoto tirgu, uz ko 2017. gada runā par stāvokli Savienībā aicināja Komisijas priekšsēdētājs Junkers. Efektivitāte turklāt ir viena no jomām, kura publiskajā iepirkumā vēl ir jāuzlabo, kā norādīts Eiropas pusgada procesā.
- (4) Tāpēc ir jānodrošina publisko līdzekļu visefektīvākais izlietojums un publiskā iepirkuma veicējiem jābūt spējīgiem veikt iepirkumu pēc visaugstākajiem profesionalitātes standartiem. Profesionalitātes celšana un veicināšana publiskā iepirkuma veicēju vidū var palīdzēt vairo publiskā iepirkuma ietekmi uz visu tautsaimniecību⁽⁵⁾.
- (5) Publiskā iepirkuma profesionalizācijas mērķis tiek saprasts plaši, tas atspoguļo kopējo uzlabojumu visā to cilvēku profesionālo iemaņu, prasmju, izglītības un pieredzes spektrā, kuri vada publisko iepirkumu vai piedalās uzdevumos, kas saistīti ar iepirkumu⁽⁶⁾. Tas aptver arī rīkus un atbalstu, kā arī iestāžu struktūru iepirkumu

⁽¹⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Vienotā tirgus pilnigošana – plašākas iespējas cilvēkiem un uzņēmējdarbībai" (COM(2015) 550).

⁽²⁾ Gandrīz puse kohēzīvai domāto līdzekļu līdz saņēmējiem nonāk caur publisko iepirkumu. No 2014. līdz 2020. gadam ES Eiropas reģionos ieguldīs EUR 325 miljardus, kas ir gandrīz trešdaļa no ES kopējā budžeta, un tas tiks darīts, izmantojot Eiropas strukturālos un investīciju fondus, kuru mērķis ir veicināt ekonomisko izaugsmi, darbvietu radīšanu un konkurētspēju un mazināt attīstības nevienādību.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.) ("Klasiskā iepirkuma direktīva"), Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/23/ES par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu (OV L 94, 28.3.2014., 1. lpp.) ("Koncesiju direktīva") un Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/25/ES par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV L 94, 28.3.2014., 243. lpp.) ("Komunālo pakalpojumu direktīva"), un jo īpaši to attiecīgi 83. panta 4. punkts, 45. panta 4. punkts un 99. panta 4. punkts.

⁽⁴⁾ Komisijas Paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai "Investīciju plāns Eiropai" (COM(2014) 903).

⁽⁵⁾ Komisijas dienestu darba dokumentā (SWD(2015) 202), kas ir vienotā tirgus stratēģijas pavaddokuments, aplēsts: atrisinot profesionalizācijas problēmu, potenciālie ieguvumi ekonomikai pārsniegtu EUR 80 miljardus.

⁽⁶⁾ Tas aptver jebkurā iepirkuma procesa posmā – no vajadzību formulēšanas līdz līgumu pārvaldībai – iesaistīto iepirkuma veicēju pilnu darba spektru neatkarīgi no tā, vai šie speciālisti nodarbināti centralizētās vai decentralizētās pārvaldes iestādēs vai organizācijās, un no tā, vai viņu amats konkrēti definēts kā ar iepirkumu saistīts vai arī viņi ir atbildīgi tikai par dažiem uzdevumiem, kas saistīti ar iepirkumiem.

politikas jomā, jo tas viss ir nepieciešams, lai racionāli veiktu šo darbu un sasniegtu rezultātus⁽¹⁾. Tāpēc iedarbīgai profesionalizācijas politikai jābalstās uz vispārēju stratēģisku pieeju, kurā iezīmējas trīs turpmāk minētie papildu mērķi.

- I. Profesionalizācijai vajadzīgās politikas arhitektūras izstrāde. Lai profesionalizācijas politika būtu patiesi iedarbīga, tai vajadzīgs augsta līmeņa politiskais atbalsts. Tas nozīmē, ka politikas centrālajā līmenī skaidri jādefinē un jāpiešķir pienākumi un uzdevumi dažādām iestādēm, ka attiecīgie centieni jāatbalsta vietējā, reģionālajā un nozares līmenī, vienlaikus nodrošinot politikas ciklu nepārtrauktību un vajadzības gadījumā izmantojot institucionālas struktūras, kuras veicina specializāciju un zināšanu apkopošanu un nodošanu.
 - II. Cilvēkresursi: iepirkuma veicēju apmācības un profesionālās izaugsmes pārvaldība. Publiskā iepirkuma praktiķiem, t. i., preču, pakalpojumu un būvdarbu iepirkumā iesaistītajiem darbiniekiem, kā arī revidentiem un ierēdņiem, kas atbild par publiskā iepirkuma lietu izskatīšanu, jābūt ar pareizu kvalifikācijas, apmācības, prasmju un pieredzes līmeni, kas atbilst šo personu atbildības līmenim. Tas nozīmē, ka jāpiesaista pieredzējuši, prasmiģi un motivēti darbinieki, jāpiedāvā vajadzīgā apmācība un nepārtraukta profesionālā attīstība, kā arī jāizstrādā profesionālās izaugsmes struktūra un stimuli, kas publiskā iepirkuma speciālista amatu padarītu pievilcīgāku un motivētu ierēdņus sasniegt labus stratēģiskos rezultātus.
 - III. Sistēmas: instrumentu un metodikas nodrošināšana profesionālās publiskā iepirkuma prakses atbalstam. Lai publiskā iepirkuma praktiķi varētu darboties efektīvi un varētu katrā iepirkumā saņemt vislabāko rezultātu par ieguldīto naudu, viņu rīcībā jābūt pareiziem rīkiem un atbalstam. Tas nozīmē, ka jāgādā par tādu rīku un procesu pieejamību, kas nodrošina iespēju iepirkumu veikt gudri, piemēram: e-iekirkuma rīki, vadlīnijas, rokasgrāmatas, paraugi un sadarbības instrumenti, ar atbilstošu apmācību, atbalstu un lietpratību, zināšanu uzkrāšanu un labas prakses apmaiņu.
- (6) Šis ieteikums⁽²⁾ mudina izstrādāt un ieviest dalībvalstīs profesionalizācijas politiku un piedāvā apsvērt paraugu kopumu⁽³⁾. Iecerēts, ka šī iniciatīva palīdzēs dalībvalstīm izveidot profesionalizācijas politiku, kas palielinās iepirkuma prestižu, ietekmi, nozīmi un reputāciju publisko mērķu sasniegšanā.
- (7) Šis ieteikums ir adresēts dalībvalstīm un to galvenokārt valsts līmeņa publiskās pārvaldes iestādēm. Tomēr dalībvalstīm saskaņā ar savu centralizēto vai decentralizēto iepirkuma sistēmu jāturpina mudināt un atbalstīt līgumslēdzējas iestādes / līgumslēdzējus profesionalizācijas iniciatīvu izvēršanā. Tāpēc dalībvalstīm būtu jāpievērš šim ieteikumam to struktūru uzmanība, kuras atbild par publisko iepirkumu visos līmeņos, kā arī to struktūru uzmanība, kuras atbild par publiskā iepirkuma lietu izskatīšanā iesaistīto revidentu un ierēdņu apmācību,

IR PIENĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

I. PUBLISKĀ IEPIRKUMA PROFESIONALIZĀCIJAS POLITIKAS DEFINĒŠANA

1. Dalībvalstīm būtu jāizstrādā un jāīsteno ilgtermiņa stratēģija publiskā iepirkuma jomā, kura būtu piemērota to vajadzībām, resursiem un administratīvajai struktūrai un kura varētu būt vai nu nošķirta, vai iekļauta plašākā publiskās pārvaldes profesionalizācijas politikā. Mērķis ir piesaistīt, pilnveidot un saglabāt prasmes, koncentrēties uz veikspēju un stratēģiskiem rezultātiem un ar pieejamajiem instrumentiem un metodēm nodrošināt vislielāko ieguvumu. Šai stratēģijai:
 - a) jābūt vērstai uz visiem iepirkuma procesā iesaistītajiem dalībniekiem, un tā ir jāizstrādā, izmantojot iekļaujošu pieeju valsts, reģionālajā un vietējā līmenī;
 - b) tā jāpiemēro, koordinējot ar citām publiskās pārvaldes rīcībpolitikas jomām; un
 - c) tajā jāņem vērā pārējās dalībvalstīs un starptautiskā līmenī notiekošais.

⁽¹⁾ Nepieciešamība attīstīt iepirkuma jomas darbaspēku, kas spējīgs ik gadu nodrošināt kvalitatīvus rezultātus par ieguldīto naudu, ir uzsvēta arī ESAO 2015. gada ieteikumā par publisko iepirkumu (<http://www.oecd.org/gov/ethics/OECD-Recommendation-on-Public-Procurement.pdf>).

⁽²⁾ Komisija neplāno uzspiest konkrētu modeli, bet aicina dalībvalstis un attiecīgās pārvaldes iestādes risināt šos jautājumus. Tiek skaidri atzīts, ka iepirkuma profesionalizācijas ziņā dalībvalstis atrodas dažādos attīstības posmos. Tomēr jaunajās direktīvās dalībvalstīm ir prasīts nodrošināt, ka a) informācija un vadlīnijas par ES publiskā iepirkuma tiesību aktu interpretāciju un piemērošanu ir pieejamas bez maksas, lai tādējādi palīdzētu līgumslēdzējām iestādēm un ekonomikas dalībniekiem, it īpaši MVU; b) līgumslēdzējām iestādēm iepirkuma procedūru plānošanā un rīkošanā ir pieejams atbalsts.

⁽³⁾ Ieteikumu papildinās dalībvalstu paraugprakses apkopojums.

2. Dalībvalstīm turklāt jānodrošina līgumslēdzējas iestādes / līgumslēdzēji īstenot valsts profesionalizācijas stratēģiju, izstrādāt profesionalizācijas iniciatīvas, kā arī veidot piemērotu iestāžu struktūru un sadarbību un tās/tie jāatbalsta šajā procesā, lai tādējādi iepirkuma jomā panāktu lielāku koordināciju, efektivitāti un stratēģisku ievirzi, citu lietu starpā balstoties uz:
- plašāku sadarbību starp attiecīgajiem dienestiem un starp līgumslēdzējām iestādēm / līgumslēdzējiem; un
 - mācību iestāžu, centralizēto iepirkuma struktūru un uz iepirkumiem vērstu profesionālo organizāciju specializētajām zināšanām un atbalstu.

II. CILVĒKRESURSI: APMĀCĪBAS UN PROFESIONĀLĀS IZAUGSMES PĀRVALDĪBAS UZLABOŠANA

3. Tā kā iepirkuma projekti mēdz skart vairākas disciplīnas, dalībvalstīm būtu jāapzina un jādefinē, kāda ir prasmju un kompetences bāze, kas ir jāapgūst un jāuztur ikkatram publiskā iepirkuma praktiķim, gan situācijās, kad amata pienākumi ir tieši saistīti ar iepirkumu, gan situācijās, kad iepirkuma pienākumi ir tikai daļa no citiem pienākumiem, kā arī attiecībā uz tiesnešiem un revidentiem, piemēram:
- prasmju un kompetences kopums darbā pieņemšanas un profesionālās izaugsmes procesu vajadzībām un mācību programmu izstrādes vajadzībām; un
 - kopīgs publiskā iepirkuma prasmju satvars Eiropas līmenī.
4. Dalībvalstīm būtu jāizstrādā atbilstošas gan sākotnējo, gan mūžizglītības mācību programmas, kuru pamatā būtu dati un vajadzību novērtējums, kā arī prasmju satvari, ja tādi ir, piemēram:
- jāizstrādā mācību sākumkursi gan bakalaura, gan pēcdiploma studiju programmās un citas mācības, kas nepieciešamas, sākot profesionālo darbību iepirkuma jomā, un/vai jāatbalsta to izstrāde;
 - jānodrošina un/vai jāatbalsta vispusīgs, mērķorientēts un pieejams mūžizglītības mācību un praktiskās apmācības piedāvājums;
 - jāpalielina mācību piedāvājums, izmantojot inovatīvus, interaktīvus risinājumus vai e-mācību rīkus, kā arī replicēšanas shēmas; un
 - jāgūst labums no akadēmiskās sadarbības un pētniecības, lai izstrādātu vispusīgu teorētisko pamatojumu iepirkuma risinājumu vajadzībām.
5. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, lai līgumslēdzējas iestādes / līgumslēdzēji labi vadītu cilvēkresursus, profesionālās izaugsmes plānošanu un motivācijas sistēmas iepirkuma pienākumu jomā, kas ļautu iepirkumiem piesaistīt un noturēt kvalificētus darbiniekus un mudinātu publiskā iepirkuma praktiķus sasniegt labāku kvalitāti un stratēģiskāku pieeju; piemēram var minēt:
- atzīšanas un/vai sertifikācijas shēmas, kas skaidri nosaka un atzīst pienākumus iepirkuma jomā;
 - profesionālās izaugsmes struktūras, institucionālos stimulus un politisko atbalstu stratēģisku rezultātu sasniegšanai; un
 - izcilības balvas labas prakses popularizēšanai tādās jomās kā inovācija, zaļais un sociāli atbildīgais publiskais iepirkums vai cīņa ar korupciju.

III. SISTĒMAS: RĪKU UN METODIKAS NODROŠINĀŠANA

6. Dalībvalstīm ir jāveicina un jāatbalsta tādu pieejamu IT rīku izstrāde un ieviešana, kas var atvieglot un uzlabot iepirkuma sistēmu darbību, piemēram:
- sistēmas, kas nodrošina piekļuvi informācijai, izveidojot vienotus tiešsaistes portālus;
 - IT rīku izstrāde ar atbilstošu apmācību (piemēram, apjomradītu ietaupījumu, energoefektivitātes vai komandas darba panākšanai) vai atbalsts attiecīgiem tirgus virzītiem risinājumiem; un
 - stratēģiskas pieejas veicināšana digitalizācijas jomā, atbalstot produktu un pakalpojumu standartizāciju, koplietošanu, atkalizmantošanu un sadarbību, ko it īpaši var panākt, izmantojot ES līmenī pieejamos IT risinājumus ⁽¹⁾, kā arī dodot savu ieguldījumu tādu rīku pilnveidošanā kā tiešsaistes IKT standartu katalogs iepirkuma vajadzībām ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Piemēram: vienotā digitālā vārteja (*Single Digital Gateway*) un Eiropas digitālās infrastruktūras savienošanas instrumenta elementi (e-identitāte, e-paraksts, e-piegāde, e-rēķini).

⁽²⁾ https://joinup.ec.europa.eu/community/european_catalogue/

7. Nodrošinot rīkus atbilstības un pārredzamības panākšanai un vadlīnijas pārkāpumu novēršanai, dalībvalstīm būtu jāatbalsta un jāveicina godprātība gan individuālā, gan institucionālā līmenī, jo tā ir profesionālas rīcības neatņemama sastāvdaļa, tas veicams:
- izveidojot ētikas kodeksus, kā arī profesionālās godprātības hartas;
 - izstrādājot mācību programmas un vadlīnijas, kuru pamatā ir pārkāpumu datu ⁽¹⁾ analīze, un veicinot pašattīrīšanos; un
 - izstrādājot konkrētas vadlīnijas par to, kā novērst un atklāt krāpšanu un korupciju, arī par trauksmes celšanas kanāliem.
8. Dalībvalstīm būtu jāizdod vadlīnijas, kuru mērķis ir, no vienas puses, sniegt tiesisko noteiktību par ES un valsts tiesību aktiem vai prasībām, kas izriet no ES starptautiskajiem pienākumiem, un, no otras puses, veicināt un popularizēt stratēģisku domāšanu, saimniecisku spriešanu un gudru / informācijā balstītu lēmumu pieņemšanu, piemēram:
- mērķorientēti vadlīniju dokumenti, metodiskie norādījumi, labas prakses krājumi un izplatītāko kļūdu apkopojumi, kas ir atjaunināti, ērti lietojami, viegli pieejami un sakņoti praktiķu pieredzē; un
 - standartizēti paraugi un rīki dažādu procedūru vajadzībām, piemēram, attiecībā uz zaļā publiskā iepirkuma kritērijiem.
9. Lai nodrošinātu iepirkuma procedūru profesionalitāti, sadarbībā balstītu darbu un zināšanu nodošanu, dalībvalstīm būtu jāveicina labas prakses apmaiņa un būtu jāsniedz atbalsts praktiķiem, piemēram:
- jāsniiedz tehniskā palīdzība, izmantojot palīdzības dienestus, uzticības tālruņus un/vai e-pasta pakalpojumus;
 - jāorganizē semināri un darbnīcas, lai informētu par jaunumiem tiesību aktos, politikas prioritātēs un labākajā praksē; un
 - jāveicina praktiķu kopu izveide, izmantojot tiešsaistes forumus un profesionāļiem paredzētus sociālos tīklus.

IV. ŠIM IETEIKUMAM SEKOJOŠIE PĒCPASĀKUMI: ZIŅOJUMI UN UZRAUDZĪBA

10. Par pasākumiem, kuri veikti pēc šā ieteikuma, Komisija iesaka dalībvalstīm to informēt, izmantojot ziņojumus, kas paredzēti saskaņā ar Direktīvas 2014/24/ES 83. pantu, Direktīvas 2014/23/ES 45. pantu un Direktīvas 2014/25/ES 99. pantu.

Strasbūrā, 2017. gada 3. oktobrī

Komisijas vārdā –
Komisijas locekle
Elżbieta BIENKOWSKA

⁽¹⁾ Ievērojot datu aizsardzības tiesību aktu prasības un tiesības uz personas datu aizsardzību.